

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Глобальна фінансова архітектоніка
(назва навчальної дисципліни)

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
підготовки докторів філософії

зі спеціальност 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(шифр і назва спеціальності)

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО кафедрою фінансів Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, протокол № 9 від 18 грудня 2015 р.

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: д.е.н., проф. Проноза П.В.
к.е.н., доцент Юшко С.В.

Обговорено та рекомендовано до затвердження Вченою радою
“25” квітня 2016 року, протокол №9

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни “Глобальна фінансова архітектоніка” складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є фінансові рішення у сфері суспільних та міжнародних фінансів та пов'язані з ними ризики

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення дисципліни ґрунтується на засвоєнні загальної теорії фінансів та оволодінні блоком економічних дисциплін, таких як «Історія економіки та економічної думки», «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Гроші та кредит», «Статистика», «Фінанси», а також передуює вивченню дисциплін «Актуальні проблеми розвитку ринку фінансових послуг» «Бюджетного менеджменту», «Податковий менеджмент», «Сучасні технології управління фінансами банку».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “Глобальна фінансова архітектоніка” є формування у студентів компетентностей щодо управління суспільними коштами та прийняття ефективних рішень у сфері фінансів.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни “Глобальна фінансова архітектоніка” є:

- з'ясування сутності та особливостей становлення фінансової архітектоніки;
- вивчення тенденцій розвитку світової фінансової архітектоніки;
- дослідження наслідків впливу фінансової глобалізації на економіку країни та розвиток фінансового ринку;
- вивчення засад фінансової архітектоніки секторів публічних та міжнародних фінансів;
- набуття навичок забезпечення фінансової безпеки держави в умовах наростаючої фінансової глобалізації;
- вивчення сучасних технологій управління суспільними фондами;
- вивчення передового досвіду податкового регулювання економічної діяльності.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-наукової програми здобувачі освітньо-наукового ступеня "доктор філософії" набувають таких компетентностей:

- компетентність у формуванні здатності до прийняття ефективних рішень у сфері публічних фінансів в умовах глобалізації;
- компетентність у розробці сценаріїв реформування фінансової системи, здатних забезпечити прискорений економічний розвиток країни;

компетентність у використанні сучасних інструментів податкового регулювання економічної діяльності

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин 5 кредитів ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Сутність та особливості становлення фінансової архітекtonіки

1.1. Сутність фінансової архітекtonіки та її складові.

Фінансова архітекtonіка та її характерні ознаки. Інституційна та регулятивна складові фінансової архітекtonіки.

1.2. Архітекtonіка світової фінансової системи

Тлумачення сутності світової фінансової архітекtonіки. Ретроспективний аналіз категорії та сучасні підходи до її розуміння Тенденції та суперечності світової фінансової архітекtonіки.

1.3. Еволюція сучасної фінансової думки

Ретроспективні засади розвитку фінансів. Загальна характеристика економічних наукових шкіл. Розвиток фінансово-економічних теорій на сучасному етапі.

1.4. Функціонування фінансової системи в умовах трансформації фінансового середовища

Фінансова система та її складові. Функції фінансової системи та принципи її побудови. Призначення та основні завдання фінансової системи.

1.5. Особливості фінансових систем зарубіжних країн.

Загальні ознаки фінансових систем країн світу. Особливості побудови фінансових систем Європейського Союзу, США, Японії.

Тема 2. Фінансова глобалізація та її вплив на розвиток фінансового середовища

1. Сутність та форми прояву фінансової глобалізації

Сутність та причини формування глобалізаційних процесів. Ознаки процесу глобалізації. Фактори, які сприяють розвиткові фінансової глобалізації. Витоки фінансової глобалізації. Форми прояву фінансової глобалізації

2. Загрози та виклики фінансової глобалізації

Виклики глобальної економіки. Наслідки фінансової глобалізації для країн світу. Переваги та ризики фінансової глобалізації.

3. Вплив фінансової глобалізації на економіку країни та розвиток фінансового ринку

Зв'язок темпів економічного зростання з процесами глобалізації. Позитивні та негативні аспекти фінансової глобалізації окремих країн. Фактори, що обмежують

можливості отримання переваг фінансової глобалізації. Фінансові ринки в умовах глобалізації.

4. Наслідки фінансової глобалізації для України

Вплив фінансової глобалізації на розвиток національної економіки. Вплив фінансової глобалізації на розвиток і формування фінансового ринку України та розвиток банківської системи. Перспективи подальшої фінансової глобалізації для України.

Тема 3. Фінансова архітектоніка сектора публічних фінансів

1. Доходи і видатки бюджету та способи їх балансування

Особливості формування доходів бюджету та напрями здійснення видатків. Принципи та методи формування доходів бюджету. Місце податкових та неподаткових надходжень у формуванні доходів державного та місцевих бюджетів. Склад і характеристика бюджетних видатків. Бюджетний дефіцит та бюджетний профіцит, особливості їх розрахунку та джерела фінансування бюджетів.

2. Бюджетна система Європейського Союзу

Принципи побудови бюджетної системи Європейського Союзу. Механізм формування дохідної частини бюджету ЄС. Напрями витрачання коштів єдиного бюджету. Внески країн-членів до бюджету. Контроль за бюджетом.

3. Фіскальні дисбаланси та основні підходи щодо їх подолання

Суть та причини виникнення фіскальних дисбалансів. Світова практика подолання дисбалансів. Роль міжбюджетних відносин у системі бюджетного регулювання. Фінансове забезпечення місцевого самоврядування у контексті світового досвіду.

4. Управління борговими зобов'язаннями держави та органів місцевої влади

Нормативні вимоги щодо умов формування державного та місцевого боргу та його обслуговування. Світовий досвід управління борговими зобов'язаннями. Шляхи оптимізації бюджетного дефіциту та державного боргу.

5. Державні цільові фонди.

Характеристика державних цільових фондів, які функціонують в Україні. Необхідність та передумови створення. Соціальні та економічні фонди. Бюджетні та позабюджетні фонди. Джерела формування та напрями використання коштів цільових фондів. Аналіз причин, що стримують побудову ефективної системи пенсійного та соціального страхування в Україні. Перспективи розвитку соціального страхування. Досвід зарубіжних країн у галузі соціального страхування

6. Фінансова безпека держави та заходи її забезпечення

Сутність та складові фінансової безпеки держави. Основи забезпечення фінансової безпеки. Вплив чинників на створення передумов для фінансової безпеки. Оцінка рівня фінансової безпеки. Зарубіжний досвід у забезпеченні належного рівня

фінансової безпеки держави Потенційні шляхи підвищення фінансової безпеки української держави.

Тема 4. Технології управління суспільними фондами

1. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі.

Сутність програмно-цільового методу. Еволюція програмно-цільового методу як інструменту державного регулювання економіки. Оцінка результатів використання програмно-цільового методу в розвинених країнах.

2. Розробка бюджету на нульовій основі та використання методу «витрати-вигоди»

Загальна характеристика методу бюджетування на нульовій основі та передумови його впровадження. Досвід застосування методу в окремих країнах. Особливості методу «витрати-вигоди». Шляхи забезпечення ефективного використання суспільних фондів.

3. Практика застосування програмно-цільового методу в Україні

Особливості застосування програмно-цільового методу бюджетного планування та його складові. Ідентифікація результативних показників бюджетних програм. Аналіз паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання.

4. Світовий досвід бюджетного прогнозування

Сутність та необхідність бюджетного прогнозування. Генетичний та нормативно-цільовий підходи до прогнозування бюджетів. Досвід бюджетного прогнозування у розвинутих країнах світу. Методи, підходи та особливості бюджетного прогнозування.

Тема 5. Сутність та архітектоніка міжнародних фінансів

1. Міжнародні фінансові організації та їх роль у сучасному світі

Міжнародні фінансові організації та їх загальна характеристика. Еволюція місця та ролі міжнародних фінансових організацій у сучасній економіці. Міжнародний валютний фонд, Група Всесвітнього банку. Регіональні міжнародні фінансово-кредитні організації. Напрями діяльності міжнародних фінансових організацій. Призначення, порядок формування надходжень; умови та напрями використання ресурсів міжнародних фінансових організацій.

2. Умови та результати співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями

Нормативні документи, які регулюють умови та засади співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями. Оцінка переваг та ризиків від співпраці. Загальна характеристика основних етапів співпраці. Оцінка обсягів та структури запозичень у міжнародних фінансових організацій

3. Перспективи співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями

Визначення доцільності використання коштів міжнародних організацій. Загальні принципи та перспективні напрями співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями. Удосконалення умов на напрямів співпраці.

4. Інституції Європейського Союзу та їх роль у формуванні єдиної фінансової політики

Загальна характеристика інституцій Європейського Союзу. Європейська Рада. Європейський парламент. Рада Європейського Союзу. Європейська комісія. Європейський центральний банк. Європейська Рахункова палата. Роль та місце інституцій ЄС у реалізації фінансової та монетарної політики, їхні завдання і повноваження.

Тема 6. Сутність та архітектоніка податкового регулювання розвитку суспільства

1. Сутність та цілі податкового регулювання економічної діяльності

Податкове регулювання, його сутність та складові елементи. Мета і завдання податкового регулювання. Вплив податкового регулювання на інтереси держави та податкоплатників. Заходи податкового регулювання

2. Податкове регулювання в Україні

Особливості податкового регулювання в Україні. Загальнодержавні та місцеві податки і збори. Зміни у системі податкового регулювання, впроваджені Податковим кодексом України

3. Сучасні тенденції податкового регулювання

Базові підходи до податкового регулювання у зарубіжних країнах. Загальні тенденції податкового регулювання. Вплив глобалізаційних та інтеграційних процесів на формування систем оподаткування.

4. Ефективність державної фіскальної політики

Ефективність фіскальної політики держави. Методи та підходи оцінки ефективності фіскальної політики. Розрахунок показників ефективності фіскальної політики в Україні.

Тема 7. Стан та перспективи розвитку фінансового інжинірингу

1. Сутність та концепції фінансового інжинірингу

Поняття та суть фінансового інжинірингу. Причини виникнення фінансового інжинірингу. Фактори становлення та розвитку фінансового інжинірингу. Характеристика основних концепцій фінансового інжинірингу.

2. Інструменти фінансового інжинірингу

Поняття та класифікація фінансових інструментів. Фінансові інструменти власного капіталу. Фінансові інструменти з фіксованим доходом. Форвардні контракти. Ф'ючерсні контракти. Опціони. Своп-контракти.

3. Засади функціонування фондової біржі України

Сутність та економічна природа біржі. Еволюція біржової торгівлі. Міжнародні біржові ринки. Фундаментальний і технічний аналіз біржових ринків. Інтернет-трейдинг.

4. Зарубіжна практика та перспективи розвитку фінансового інжинірингу

Історія становлення та етапи розвитку фінансового інжинірингу. Фінансовий інжиніринг та світова економічна криза 2007-2009 рр. Перспективи розвитку фінансового інжинірингу у світі та в Україні.

3. Рекомендована література

Основна:

1. Бастейбл Ч. Ф. *Общественные финансы* / Под ред. С.П. Захарченкова. – Х.: Виват, 2016. – 808 с.
2. Бочаров В.В. *Финансовый инжиниринг*. – СПб.: Питер, 2004. – 400 с.
3. Галиц Л. *Финансовый инжиниринг : инструменты и способы управления финансовым риском*. – М: ТВП, 1998. – 576 с.
4. Соскін О. І. *Міжнародні фінанси: навчально-методичний посібник*. – К.: Національна академія управління, 2011. – 300 с.
5. *Управління державним бюджетом України : підручник / за ред. М. Я. Азарова*. – К. : Міністерство фінансів України, 2010. – 816 с.
6. *Фінанси : підручник / за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова*. – 2-ге вид. переробл. і доповн. – К. : Знання, 2012. – 687 с.
7. *Фінансова архітектоніка : навчальний посібник / І.М. Вахович та ін.; Луцький національний технічний університет*. – Луцьк : Волиньполіграф, 2014. – 494 с.

Додаткова:

8. Андрущенко В.Л. *Фінансова думка Заходу в ХХ столітті (Теоретична концептуалізація і наукова проблематика державних фінансів)*. Львів: Каменяр, 2000. – 303 с.
9. Білорус О.Г. *Політекономія світ-системи фінансово-економічного глобалізму: нові тенденції та закономірності розвитку глобального фінансового сектору / О.Г. Білорус // Фінанси України. - 2015. - № 5. - С. 7-15.*
10. Богдан Т.П. *Трансформація національної системи контролю руху капіталів в умовах реформування міжнародної фінансової архітектури / Т.П. Богдан // Фінанси України. – 2013. - № 7.– С. 18-32.*
11. *Бюджетна підтримка та податкове стимулювання національної економіки України: монографія / за заг. ред. Л.Г. Тарангул; Нац. унів-т ДЕС. України. – Ірпінь, К.: Фенікс, 2012. – 532 с.*
12. *Бюджетна політика у контексті стратегії соціально-економічного розвитку України: у 6 т. / Редкол.: М. Я. Азаров (голова) та ін. - К. : НДФІ, 2004. Т. 4 :*

- Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі / М.Я. Азаров, Ф.О. Ярошенко, О.І. Амоша (кер. авт. кол.) та ін. – 2004. – 368 с.
13. Бюджетна система України та Євросоюзу: монографія / [С.О. Булгакова, О.І. Барановський, Г.В. Кучер та ін.]; за заг. Ред. А.А. Мазаракі. – К.:Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009. – 409 с.
14. Глущенко О.В. Зміна парадигми фінансової системи: фінансова архітектоніка / О.В. Глущенко / О.В. Глущенко // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. – 2013. – № 1068. – С. 107-117.
15. Голинська О.В. Державне управління бюджетом із допомогою програмно-цільового методу: проблеми та шляхи їх розв'язання / О.В. Голинська, О.В. Шапоренко // Фінанси України. - 2013. – № 4. – С. 70-79.
16. Гражевська Н.І. Інституційна зміна світової економіки за умов фінансової глобалізації / Н.І. Гражевська, В.І. Трохименко // Фінанси України.– 2013. - № 5. – С. 58-68.
17. Державні фінанси: Управління державним боргом / Ушакова Н.М., Г.В. Кучер, В.Т.Александров та ін. – У 5-ти томах. – Том 2. – Київ: НВП «АВТ лтд»,2004. – 368 с.
18. Єфименко Т.І. Актуальні проблеми трансформації економічних теорій в умовах глобальних змін / Т.І. Єфименко // Фінанси України. – 2013. – № 5. – С. 7-18.
19. Каплан Р., Нортон Д. Организация, ориентированная на стратегию. Пер. с англ. – М.: “Финансы и статистика”. – 1996. – 256 с.
20. Клименко К.В. Напрями реформування фінансової системи України в контексті антикризового регулювання / К.В. Клименко // Фінанси України. – 2015. - № 7. - С. 75-85.
21. Ковалев В.В. Финансовый анализ: методы, процедуры. М.: Финансы и статистика, 2002. – 324 с.
22. Кравчук Н.Я. Інституційна реструктуризація геофінансового простору в умовах глобальних міжсистемних трансформацій / Н.Я. Кравчук // Фінанси України. – 2013. - № 5. – С. 112-123.
23. Леоненко П.М. Методологія аналізу наукових шкіл у економічній і фінансовій науках / П.М. Леоненко // Фінанси України. – 2013. – № 5. – С. 31-49.
24. Луцишин З.О. Трансформація світової фінансової системи в умовах глобалізації. К.: Видавничий центр «Друк», 2002. – 320 с.
25. Лыкова Л.Н. Налоговые системы зарубежных стран : учебник для магистров / Л.Н. Лыкова, И.С. Букина. – М. : Юрайт, 2013. – 428 с.
26. Михайленко С. В. Бюджетний менеджмент: стан та оцінка ефективності. монографія / С.В. Михайленко. – Одеса: ВМВ, Друк Південь, 2010. – 400 с.
27. Радіонова І.Ф. Правила фінансової політики та бюджетні обмеження уряду / І.Ф. Радіонова // Фінанси України. – 2013. – № 4. – С. 58-69.
28. Рубцов Б.Б. Мировые рынки ценных бумаг. М.: Экзамен, 2002. – 448 с.

29. Федосов В. М. Бюджетна система : підручник / В. М. Федосов. – К. : ЦУЛ, 2012. – 871 с.

30. Финансовая инженерия: Полное руководство по финансовым нововведениям / Джон Ф. Маршалл, Викул К. Бансал: Пер. с англ. – М.: Инфра – М, 784 с.

Ресурси Інтернет

31. Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України. – Режим доступу : <http://treasury.gov.ua>.

32. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

33. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.

34. Офіційний веб-сайт Національного банку України. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.

35. Офіційний веб-сайт Рахункової палати України. – Режим доступу : <http://www.ac-rada.gov.ua>.

36. Офіційний сайт Казначейства США. – Режим доступу : <https://www.treasury.gov/Pages/default.aspx>

37. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. – Режим доступу : <http://www.imf.org/external/index.htm>

38. Офіційний сайт світового банку. – Режим доступу : <http://data.worldbank.org/>

39. Офіційний сайт статистичного управління європейських спільнот. – Режим доступу : <http://ec.europa.eu/eurostat/portal/page/portal/statistics/themes>

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання залік

5. Засоби діагностики успішності навчання Експрес-тести (на лекціях); усне та фронтальне опитування; письмові контрольні роботи на лекціях, письмові контрольні роботи на практичних та семінарських заняттях; захист есе; колоквіум.